

О. П. Слюсарчук,
к. е. н., доцент, доцент кафедри управління національним господарством
та економічної політики, Національна академія державного управління
при Президентіві України, м. Київ

ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ: СТАН ТА ФАКТОРИ

O. Slyusarchuk,
Ph.D. in Economics, Associate Professor of the National Economy Management
and Economic Policy department, the National Academy of Public Administration, the President of Ukraine, Kyiv

INFLUENCE OF THE STATE ON UKRAINE INVESTMENT CLIMATE FORMING: THE CONDITION AND FACTORS

У статті обгрунтовано, що на формування сприятливого інвестиційного клімату впливає державна інвестиційна політика. Досліджено суть інвестиційного клімату як сукупності політичних, економічних, правових, географічних, соціально-культурних умов, які у своїй взаємодії забезпечують та впливають на інвестиційну діяльність вітчизняних та іноземних інвесторів на окремо взятій території. Визначено прямі та непрямі важелі впливу держави на інвестиційний клімат. Проаналізовано найбільш істотні фактори, що формують інвестиційний клімат: економічні, правові, політичні та соціальні. Наведено основні переваги інвестування в Україну. Визначено головні завдання державної інвестиційної політики.

The article determines the role of investment policy for favourable investment climate creation. It is discovered the investment climate essence as a complex of political, economic, legal, geographical, social terms that determined the investment activity. The state direct and indirect levers of influence on the investment climate are determined. The most substantial factors that form an investment climate are analysed: economical, legal, political and social. Basic advantages of investing to Ukraine are formulated. The main tasks of public investment policy are defined.

*Ключові слова: інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна політика, інвестиційна діяльність.
Key words: investments, investment climate, investment policy, investment activities.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні є однією із найважливіших умов залучення інвестицій. Інвестиції відіграють центральну роль в економічному розвитку країни, визначають загальне зростання її економіки. Від ефективності інвестицій-

ної політики держави залежить активізація інвестиційної діяльності, стан виробництва, рівень технічної оснащеності підприємств, можливості структурної перебудови економіки України, впровадження інноваційних розробок, вирішення соціальних та екологічних проблем. Як наслідок, це все позначиться на якісній модернізації економіки, вирівнюванні темпів економічного розвитку та підвищенні позицій України у світових рейтингах.

У сучасних, кризових для економіки України умовах, надзвичайно актуальною стає активізація інвестиційної діяльності за рахунок розвитку механізму реалізації державної інвестиційної політики, спрямованої на покращення інвестиційного клімату країни.

На інвестиційний клімат, у першу чергу, впливає державна інвестиційна політика що належить до системи державного впливу на інвестиційну діяльність за допомогою методів безпосереднього державного контролю та опосередкованих контрольних механізмів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні, методологічні та методичні питання формування інвестиційного клімату, залучення зарубіжних інвестицій в економіку розглядають Т. Майорова [1], І. Павленко [11], Н. Савчук [13], В. Швець [15] та інші. Питання побудови ефективної державної інвестиційної політики розглядаються в роботах І. Безп'ятої [3], С. Ілляшенко [6], І. Крейдич [10], Н. Присяжнюка [12], В. Швеця [15].

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Водночас, за сучасних реалій забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в Україні залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого залежать динаміка соціально-економічного розвитку та можливість модернізації на цій основі національної економіки. Саме тому актуальним завданням є підвищення ролі держави у поліпшенні інвестиційного клімату та, відповідно, дослідження важелів та факторів впливу держави на формування інвестиційного клімату України.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз важелів та факторів впливу держави на інвестиційний клімат у країні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

З метою підвищення рівня інвестиційної діяльності в країні необхідним є створення відповідного інвестиційного клімату. Інвестиційний клімат є найбільш важливим моментом при ухваленні іноземним інвестором рішення про інвестування в тій або іншій країні; він є комплексним поняттям. Інвестиційний клімат розглядають одночасно із забезпеченістю країни ресурсами, необхідними для реалізації проектів, він показує привабливість країни як для діючих, так і для потенційних інвесторів.

Як у наукових колах, так і серед підприємців існує багато версій визначення цього поняття. Але, загалом, переважна більшість економістів трактує інвестиційний клімат як сукупність соціальних, природних, економічних, правових, політичних або інших передумов, які характеризують доцільність інвестування в ту чи іншу діючу господарчу систему (економіку країни, регіону, корпорації) і погоджується з тим, що це — комплексне економіко-політичне явище, що формується під впливом значної кількості чинників [1; 7; 8; 11; 13]. Такі фактори, як правило, піддаються адекватній кількісній оцінці, і відтак, і порівняльному аналізу, який дозволяє ідентифікувати рівень інвестиційної привабливості економіки країни або регіону в цілому.

На нашу думку, інвестиційний клімат — це сукупність політичних, економічних, правових, географічних, соціально-культурних умов які у своїй взаємодії забезпечують та впливають на інвестиційну діяльність вітчизняних та іноземних інвесторів на окремо взятій території. На обсяги вкладення коштів впливає економічна, соціальна та політична ситуація, що розгортається в країні. Тобто, всю сукупність факторів, що впливає на бажання інвестора вкладати свої власні кошти в країну, можна назвати інвестиційним кліматом. Причому інвестиційний клімат доречно розглядати на макрорівні (державна, об'єднання держав) та мезорівні (окремий регіон у державі, область).

Держава може впливати на інвестиційний клімат за допомогою прямих та непрямих важелів. До прямих важелів можна віднести:

- прийняття законів та інших нормативних актів, що регулюють інвестиційну діяльність та конкуренційне законодавство;
- встановлення державних норм та стандартів;
- регулюванні участі інвестора в приватизації власності;
- визначення умов користування землею, водою та іншими природними ресурсами;
- проведення обов'язкової державної експертизи програм та проектів будівництва;
- забезпечення захисту інвестицій та ін.

До непрямих важелів можна віднести:

- бюджетно-податкову політику;
- грошово-кредитну політику;
- амортизаційну політику;
- регулювання фондового ринку;
- інноваційну політику;
- політику заохочення іноземних інвестицій та ін.

Тобто держава може безпосередньо вкладати свої бюджетні кошти (централізовані бюджетні інвестиції), стимулюючи інвестиційну діяльність, розвиваючи підприємства державного сектора економіки, а також опосередковано впливати на інвестиційний клімат, розвиваючи грошово-кредитну сферу, вдосконалюючи податкову систему, стимулюючи бюджетними витратами сукупний попит, розвиваючи і регулюючи банківську діяльність, а також діяльність інвестиційних посередників, фінансуючи і стимулюючи академічну науку тощо. Причому систему регулювання умов інвестиційної діяльності коригують залежно від економічної політики держави у кожний конкретний період та залежно від ступеня інвестиційної активності суб'єктів господарювання.

Аналізуючи найбільш істотні фактори, що формують інвестиційний клімат, бачимо, що крім об'єктивних (незалежних від державної політики), існують і суб'єктивні фактори (залежні від державної політики, тобто ті що відносяться до важелів впливу держави):

1. Політична обстановка. Після виборів Президента України та Верховної Ради у 2014 році, створення правлячої Коаліції у Верховній Раді та формування дієздатного Уряду політична обстановка в Україні дещо покращилась. Негативно впливають на політичну обстановку в Україні: анексія Кримського півострова; бойові дії на Сході України. Тому в кінці 2014 року агентство Standard & Poors переглянуло довгостроковий рейтинг України за зобов'язаннями в іноземній валюті "CCC-" з

"ССС", тобто зі стабільного до негативного прогнозу. Також понижено довгостроковий рейтинг в національній валюті до "ССС+" с "В-", стабільного до негативного прогнозу до негативного (переддефолтний стан) [9].

2. Макроекономічні фактори. Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах за 2013 рік склав 1454931 млн грн., що на 3,3% більше ніж у 2012 році. За 3 квартали 2014 році відбувалося зростання ВВП як у фактичних цінах, так і номінального ВВП, але щоквартальні показники є меншими за аналогічні у 2013 році. Основними макроекономічними факторами, що негативно впливали на формування інвестиційного клімату у 2014 році, були: 1) зростання індексу споживчих цін з 100,5% у 2013 році до 124,9% у 2014 році; 2) суттєве пониження курсу національної валюти, її знецінення майже удвічі; 3) зменшення золотовалютних резервів; 4) зростання дефіциту Державного бюджету; 4) збільшення державного боргу та ін [4; 5].

3. Правове середовище. Законодавство України передбачає необхідні гарантії діяльності для інвесторів. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації. У випадку припинення інвестиційної діяльності іноземному інвестору гарантується повернення його інвестиції в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів від інвестицій у грошовій або товарній формі. Держава також гарантує безперешкодний і негайний переказ за кордон прибутків і інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах унаслідок здійснення іноземних інвестицій. Для підвищення захисту іноземних інвестицій Законом України від 16.03.2000 № 1547 ратифіковано Вашингтонську Конвенцію 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. Підписано та ратифіковано Верховною Радою України міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше як 70 країнами світу.

Для сприяння іноземним інвесторам у питаннях взаємодії з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування утворено Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України. З метою сприяння залученню й ефективному використанню вітчизняних та іноземних інвестицій для забезпечення розвитку економіки України, прискорення її інтеграції в європейську і світову економічні системи, забезпечення права приватної власності і права на підприємницьку діяльність створено Раду вітчизняних та іноземних інвесторів на чолі з Президентом України.

4. Податкове оточення. Важливим фактором впливу на інвестиційну діяльність у країні є податкова політика держави. Проведений аналіз показав, що фактичний рівень оподаткування в Україні сягав у 2014 році 70—80 % від доходу суб'єктів господарювання (у країнах ЄС він не перевищує 40 %), і це не враховуючи всіх податків на заробітну плату та собівартості продукції. Крім високих відсотків, податкова система України характеризується також нерівномірністю розподілу податкового навантаження, неповнотою та суперечливістю податкового законодавства, надмірною фіскальною активністю, високою тінізацією економіки (50—60 %),

безінноваційною спрямованістю тощо. Позитивно вплинули на інвестиційний клімат податкові зміни 2015.

5. Регуляторний вплив. З метою поліпшення бізнес-клімату й створення сприятливих умов для надходження інвестицій здійснено низку заходів з покращення регуляторного середовища в Україні.

У сфері дозвільної системи розширено застосування декларативного принципу започаткування бізнесу відповідно до прийнятого Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" щодо провадження господарської діяльності на підставі подання декларації" від 07.07.2010 № 2451-VI. Згідно з цим принципом, суб'єкт господарювання набуває права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності без отримання документа дозвільного характеру шляхом повідомлення адміністратора або відповідного дозвільного органу про відповідність його матеріально-технічної бази вимогам законодавства (далі — декларативний принцип).

У сфері ліцензування прийнято Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження державного регулювання господарської діяльності" від 19.10.2010 № 2608-VI, котрим відмінено ліцензування 23 із 66 видів діяльності, провадження яких не пов'язано із загрозою безпеці держави, життю та здоров'ю людей, погіршенням стану навколишнього природного середовища, а також стосовно яких існують інші засоби державного регулювання (державні стандарти, будівельні норми і правила, технічні умови, міжнародні стандарти якості тощо) [14].

Серед інших важливих факторів формування сприятливого інвестиційного клімату можна назвати наступні:

— Вивіз грошей за кордон. Як вже зазначалося, курс валют один з основних економічних ризиків інвестора, який існує в усьому світі, за винятком єврозони. Між тим, Національний банк України, намагаючись захистити курс гривні, ввів значну кількість обмежень на переказ грошей за кордон та з-за кордону. Гірше те, що ці обмеження щодня змінюються і дуже часто повідомляються комерційним банкам факсом у короткий відрізок часу. Не треба доводити, як це підриває впевненість інвесторів і зменшує їх бажання щодо інвестування.

— Трудове законодавство. Інвестор, який наймає новий штат, хоче знати принципи поведінки з працівниками у разі згортання бізнесу і обсягів своїх зобов'язань. Чи може він скоротити штат, чи повинен забезпечити людей робочими місцями до їх пенсійного віку? Чим важче звільнити людей з робочих місць, тим обережнішим буде інвестор при найманні працівників. Українське трудове законодавство зберігає комуністичні тенденції захисту прав працюючих, і, що дивно, дуже мало іноземних інвесторів висловлює скарги з цього приводу.

— Непрозорість бізнесу. Дуже ненадійними є щорічні доповіді про баланс прибутків і витрат, що їх надають українські компанії (до того ж, їх важко одержати). Для запровадження у банках були створені західні облікові стандарти, але й досі вони залишаються невідомими багатьом бізнесменам. Звичайно, це

стримує прагнення іноземних інвесторів співпрацювати з українськими компаніями. Більше того, в Україні чимало ділових операцій ґрунтується на особистих стосунках між керівництвом компаній і банків, які (операції) рідко бувають узаконеними.

— Високий рівень злочинності. Злочинність загрожує безпеці, добробуту, здоров'ю і навіть життю людей. Векономічному плані вона є серйозним фактором, який впливає на поведінку інвестора. Він вимушений турбуватися про охорону, оплату захисту тощо. Зрозуміло, що створення безпечного середовища для бізнесу є важливим завданням уряду.

— Втручання уряду у справи бізнесу. Незважаючи на обіцянки розвивати ринкову економіку, український уряд постійно втручається у справи бізнесу. Це особливо помітно у банківській галузі, де здійснюється вплив на банки:

— щодо надання позик компаніям (особливо державним), які зазнали труднощів;

— щодо придбання в уряді облігацій позики при конвертації цих облігацій у довгострокові і менш прибуткові форми надання кредиту уряду.

Серед основних переваг інвестування в Україну варто відзначити:

1. Україна — 46 мільйонів споживачів — один з найбільших ринків Східної Європи.

2. Ресурсний потенціал. Одним із самих важливих показників в системі світової конкуренції є запаси сировини, якими володіє країна. Запаси корисних копалин в Україні — це наша сильна сторона, яку необхідно вміло використовувати. Наприклад, згідно з дослідженням Citigroup Inc. та Геологічної служби США поклади рудних (металічних) корисних копалин в Україні оцінюються в 5 10 млрд дол., що дозволяє нашій країні зайняти 4 місце в світі за цим показником. Величезні запаси сировини при низьких темпах її освоєння та розробки однозначно будуть приваблювати іноземних інвесторів.

3. Сприятливі умови ведення сільського господарства. Крім чудових кліматичних умов в Україні сконцентровано близько 25% світового запасу чорноземів. Цей факт, наприклад, у 2014 році дозволив країні зайняти 2 місце у світі по експорту зернових, вийти у топ 10 по виробництву цукру, рослинного масла та картоплі.

4. Показник індексу людського розвитку, який включає у себе рівень життя, грамотності, освіченості і довголіття як основних характеристик людського потенціалу. У 2013 році за цим показником Україна займала 78 місце серед 186 країн. Але оскільки цей показник інтегральний і враховує ряд факторів, то, наприклад, за рівнем освіченості українці стабільно входять в топ 30 світових країн, а за тривалістю життя вже займаємо останнє місце в Європі. Рівень грамотності та освіченості населення навіть не європейська, а світова конкурентна перевага нашої країни. Окрема увага тому фактору, що за рівнем володіння населенням англійською мовою Україна займає 27 місце в світі.

5. Показники рівня розвитку науки та технологій. Згідно з даними The Good Country Index у 2014 році по рівню розвитку науки та технологій Україна зайняла 13 місце у світі, що відповідним чином впливає на рівень

розробок та інновацій в різних секторах економіки, зокрема в ІТ-секторі. А згідно з даними дослідницької компанії "BrainBench" Україна посідає 4-те місце у світі за кількістю дипломованих професіоналів у сфері hi-tech

6. Низький рівень середньої заробітної плати. Після девальвації національної валюти у 2014 році на більш чим 75% середня заробітна плата у доларовому еквіваленті стала найменшою у Європі і складає близько 320 дол. З однієї сторони, це низький рівень купівельної спроможності населення, а з іншої — дешева робоча сила робить привабливим варіант розміщення в країні виробництва та промисловості.

Саме ці 6 факторів сьогодні складають конкурентну перевагу України в боротьбі за міжнародний капітал і саме на них має будуватись урядова інформаційна компанія по залученню інвесторів. Також кожен із цих факторів дає підказку, які сектори економіки варто розвивати в першу чергу: металургійну промисловість, сільське господарство, ІТ-сектор та сферу послуг [2].

ВИСНОВКИ

Враховуючи вищезазначене, основним завданням державної інвестиційної політики має стати: створення сприятливого інвестиційного середовища шляхом стимулювання національних інвесторів здійснювати інвестиції; концентрація грошових потоків на пріоритетних напрямках розвитку економіки; акумуляція достатнього обсягу фінансових ресурсів у провідних банках країни; забезпечення доступності кредитів для позичальників шляхом зниження їх вартості; забезпечення пріоритетного виділення кредитних ресурсів на пільгових умовах рефінансування банкам, які кредитують високоефективні інвестиційні проекти тощо. В умовах обмеженості бюджетних ресурсів важливо, щоб об'єктом підтримки були не місцеві органи влади, а цільові програми вирішення системних проблем: структурної перебудови економіки регіону та максимального використання його внутрішнього потенціалу інноваційного оновлення основних фондів підприємств та створення нових підприємств; реструктуризації існуючих підприємств та диверсифікації виробництва.

Держава повинна створити сприятливий інвестиційний клімат не тільки для іноземних інвесторів, але й для вітчизняних. Не менш важливим є й забезпечення реального дотримання міжнародних договорів і виконання рішень іноземних арбітражів. Міжнародна інвестиційна спільнота має бути впевнена в тому, що будь-які угоди відповідають прийнятим міжнародним нормам і правилам, мають силу в Україні.

Відповідно, головним завданням державної інвестиційної політики слід вважати: вдосконалення правової бази; здійснення дієвої податкової реформи, що передбачає подальше спрощення податкової системи та зниження фіскального тиску на підприємства; завершення земельної реформи; включення в інвестиційний процес державних ресурсів та стимулювання приватних інвесторів; активна антикорупційна політика тощо.

Отже, формування в Україні привабливого для іноземних інвесторів середовища, насамперед, треба починати з системи активних дій держави, спрямованих на

зміну політичного, економічного та правового поля в держави.

Тож, напрями подальших досліджень, на нашу думку, мають стосуватися питань вироблення ефективних механізмів формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні.

Література:

1. Активізація інвестиційного процесу в Україні: колективна монографія / [Т.В. Майорова, М.І. Діба, С.В. Онишко та ін.]; за наук. ред. М.І. Діби, Т.В. Майорової; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". — К.: КНЕУ, 2012. — 472 с.

2. Барановський А. Фактори інвестиційної привабливості України [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://blogs.lb.ua/anton_baranovskiy/285472_faktori_investitsiynoi.html

3. Безп'ята І.В. Формування та пріоритетні напрями інвестиційної політики держави / І.В. Безп'ята // Інвестиції: практика та досвід. — 2012. — № 19. — С. 7—10.

4. Валовой внутренний продукт Украины // Фінансовий портал "Мінфін" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>

5. Индекс инфляции // Фінансовий портал "Мінфін" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/infl/>

6. Ілляшенко С.М. Державна інвестиційна політика України в посткризовий період / С.М. Ілляшенко // Збірник наукових праць "Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України". — 2012. — Вип. 36. — С. 358—366.

7. Інвестування: підручник / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда. — К.: Знання, 2008. — 452 с.

8. Коваленко О.С. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення / О.С.Коваленко // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2012. — № 38. — С. 366—368

9. Кредитный рейтинг — список стран 2014 // Trading economics [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ru.tradingeconomics.com/country-list/rating>

10. Крейдич І.М. Систематизація джерел забезпечення формування інвестиційної політики / І.М. Крейдич // Інвестиції: практика та досвід. — 2008. — № 18. — С. 10—13.

11. Павленко І.І. Міжнародна торгівля та інвестиції [Текст]: навч. пос. / І.І. Павленко, О.В. Варяниченко, Н.А. Навроцька. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 256 с.

12. Присяжнюк Н.В. Державна інвестиційна політика України / Н.В. Присяжнюк // Сталий розвиток економіки. — 2010. — № 3. — С. 165—169.

13. Савчук Н. Стан інвестиційного клімату України та напрями його покращення [Електронний ресурс]. / Н.Савчук. — Режим доступу: <http://www.lvivacademy.com/visnik8/fail/Savchuk.pdf>

14. Третяк Н.М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні / Н.М. Третяк // Фінансовий простір. — 2013. — № 3 (11). — С. 165—169.

15. Швець В.Я. Аналіз інвестиційного клімату в економіці України та шляхи його покращення / В.Я. Швець // Економічний нобелівський вісник. — 2014. — № 1 (7). — С. 502—508.

References:

1. Majorova, T. V. Dyba, M. I. and Onyshko, S. V. (2012), *Aktyvizatsiia investytsijnoho protsesu v Ukraini* [Activation of investment process is in Ukraine], KNEU, Kyiv, Ukraine.

2. Baranovskyj, A. (2014), "Factors of investment attractiveness of Ukraine, [Online], available at: http://blogs.lb.ua/anton_baranovskiy/285472_faktori_investitsiynoi.html (Accessed 10 Jan 2015).

3. Bezpjata, I. V. (2012), "Forming and priority directions of investment politics of the state", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 19, pp. 7—10.

4. Finansovyj portal "Minfin" (2015), "Gross domestic product of Ukraine", available at: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/> (Accessed 10 Jan 2015).

5. Finansovyj portal "Minfin" (2015), "Inflation index", available at: <http://index.minfin.com.ua/index/infl/> (Accessed 10 Jan 2015).

6. Illiashenko, S. M. (2012) "A public investment policy of Ukraine is in a post-crisis period", *Zbirnyk naukovykh prats' "Problemy i perspektyvy rozvytku bankiv's'koj systemy Ukrainy"*, vol. 36, pp. 356—366.

7. Hryn'ova, V.M. Koiuda, V.O. Lepejko, T.I. and Koiuda, O.P. (2008), *Investuvannia* [Investment], Znannia, Kyiv, Ukraine.

8. Kovalenko, O.S. (2012), "Investment climate in Ukraine and directions of his improvement", *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. 38, pp. 366—368.

9. Trading economics (2014), "The credit rating — list of countries 2014", available at: <http://ru.tradingeconomics.com/country-list/rating> (Accessed 10 Jan 2015).

10. Krejdych, I.M. (2008), "Systematization of sources of forming providing investment politics", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 8, pp. 10—13.

11. Pavlenko, I.I. Varianychenko, O.V. and Navrotska, N.A. (2012), *Mizhnarodna torhivlia ta investytsii* [International trade and investments], Tsentri uchbovoj literatury, Kyiv, Ukraine.

12. Prysiazhniuk, N.V. (2010), "A public investment policy of Ukraine", *Stalij rozvytok ekonomiky*, vol. 3, pp. 165—169.

13. Savchuk, N. (2011), "Condition of investment climate of Ukraine and directions of his improvement", *DEMOCRATIC GOVERNANCE*, vol. 8, [Online], available at: <http://www.lvivacademy.com/visnik8/fail/Savchuk.pdf> (Accessed 10 Jan 2015).

14. Tretiak, N.M. (2013), "Factors of investment climate forming in Ukraine", *Finansovyj prostir*, vol. 3 (11), pp. 165—169.

15. Shvets, V.Ya. (2014), "Analysis of investment climate in the economy of Ukraine and ways of his improvement", *Ekonomichnyj nobelivs'kyj visnyk*, vol. 1 (7), pp. 502—508.

Стаття надійшла до редакції 22.06.2015 р.